

Nr 362.

Av herr **Runefors**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 86, med förslag till lag om landstormsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och jackmän vid landstormen under åren 1920—1928 m. m.

Då mobiliseringsklockorna i augusti 1914 i vida områden kallade Sveriges landstorm till värn för vår hembygd, i fall fara hotade, var även jag bland dem, som utan tvekan inställde mig. Men jag kan ej undgå att med beklämmelse tänka på en del personer, vilka förut, då ingen fara tycktes hota, i stora ord betygat sin fosterländskhet, men nu försökte alla möjliga sätt att bli frikallade.

Det märktes genast, att hela landstormsorganisationen var mycket bristfällig. För det första rullföringen, som hade mycket övrigt att önska, och så på nästan alla områden inom hela organisationen, men det värsta var den nästan totala bristen på duktigt och dugligt befäl. I en hast måste befälsposterna besättas, och i många fall för att ej säga de flesta så fick detta avgöras efter landstormsmannens sociala ställning som måttstock. Att man härvidlag begick de allra största misstag, kunde jag belysa med många exempel, men jag skall endast framhålla ett enda. En person, vilken titulerades ingenjör och med kompanichefsfullmakt på fickan, befanns efter 42 dagars officerskurs under år 1915 ej ens vara lämplig såsom halvtroppchef.

Som sagt, jag kunde anföra många sådana exempel, men det sagda kan vara belysande nog. Därför kan ej den tanken undgå mig, att landstormsmännens sociala ställning har fått och fortfarande får spela en alltför avgörande roll, då det varit och är frågan om att besätta befälsposterna. Men glädjande nog måste jag dock konstatera att så ej varit förhållandet inom alla landstormsområden. Men då inträffar också det i mångas ögon så olämpliga att godsägaren eller disponenten få ställa sig under befäl av kusken eller arbetaren. Jag måste dock konstatera, att detta är blott undantagsfall, isynnerhet vad som angår

de högre befälsposterna, ty där får nog landstormsmännens sociala ställning spela en alltför avgörande roll.

De stora ord, som man från visst håll med så stark röst uttalade 1914 att frivilligt taga på sig de ökade bördor den nya härordningen fordrade, blevo så väl här som på många andra områden ej infriade. Då krigsministern så att säga tog löftesgivarna på orden och under 1914 gjorde hemställan om anmälning till frivilliga befälskurser, drogo sig de flesta tillbaka. Följden blev, att dessa kurser icke ens tillnärmelsevis kunde fylla bristen på befäl. Kungl. Maj:t begärde och erhöll också riksdagens medgivande att under 1915 tvångskommendera tillräckligt antal av landstormen till olika kurser för att härmed fylla befälsbristen. Mot all förmodan blev även jag strax efter riksdagens slut på telegrafisk order uppmanad att inom två dagar inställa mig. Det var ofantligt svårt även nu få tillräckligt antal just därför, att så många kommenderade sökte och erhöilo befrielse.

Av de landstormsmän från hela Småland, vilka genomgingo kurserna vid Hultsfred, voro största delen mindre bemedlade personer, och voro därför beroende av sin dagliga arbetsförtjänst. Jag vet med säkerhet på grund av personlig bekantskap, hur svårt det var för många att veta, att under tiden, de fullgjorde den plikt fosterlandet ålagt dem, skulle deras familj få underkasta sig stora försakelser eller i övrigt deras ekonomiska ställning betydligt försämrast. Vi må komma i håg, att här är fråga om personer i 36 å 38 årsåldern. Dagavlöningen en krona gick åt till mat och andra omkostnader. Själva måste vi hålla oss med skor, strumpor och underkläder. Jag för min del klagade ej på kostens kvalitet utan spisade ständigt i regementets matsal, men maten var otillräcklig och därför behövde man något »bredvid», i all synnerhet då det var långt mellan måltiderna.

I kungl. propositionen nr 86 begäres en ytterligare utbildningstid för dessa förut kommenderade. Kungl. Maj:t begär nu en tid av 15 till 120 dagar under år 1917. Visserligen föreslår Kungl. Maj:t en ökning av penningbidraget från en till två kronor, men vad föreslår detta? Alla torde veta, vilka ekonomiska förluster det följer för en person vid denna åldern att just under denna för de flesta dyrbaraste årstid ryckas bort från sitt arbete. Vad som i den kungl. propositionen är besynnerligt, är just det, att de personer, vilka under de föregående kurserna gjort sitt bästa för att tillgodogöra sig utbildningen och därför efter slutade kurser ansetts lämpliga till bataljon-, kompani- eller plutonchefer skola nu härför få en extra utkommendering av respektive 120, 90 eller 60 dagar och mot denna blygsamma avlöning.

År det på detta sätt fliten skall belönas? Ja, då måste jag betona, att jag ej med min röst vill bidra till att få igenom ett sådant förslag. Dagligen mottager jag brev från kamrater, som drabbas av denna lag, om den går igenom, och de framhålla, att det skulle verka ruinerande för dem och deras familjer, om de nu till »påbröd» på all dyrtid skulle få detta.

Dock i känslan av att det för landstormen har sin stora betydelse att hava så utbildat befäl som möjligt vill jag ej yrka avslag på den kungl. propositionen.

Som ovan framhållits är det ett nödvändigt krav att hänsyn toges till dessa mindre bemedlade, vilka utkommenderas till dessa kurser, så att ej deras ekonomiska ställning blir alltför försvårad.

Den större utgift, som en förhöjning av penningebidraget till dessa mindre bemedlade åstadkommer, torde kunna undgås därigenom, att respektive kurser ej obetydligt förkortas. Mina egna erfarenheter från förutnämnda kurser tala för, att ett gott resultat kan uppnås under betydligt kortare tid.

Jag föreslår därför:

att riksdagen, ifall Kungl. Maj:ts proposition nr 89 i någon form bifalles, måtte besluta, att de inkallade till 1917 års landstormsbefälsövningar, vars årliga inkomst ej överstiger 2,500 kronor, i penningebidrag dagligen för den tid, de äro utkommenderade, erhålla sex kronor i stället för de av Kungl. Maj:t föreslagna två kronor.

Stockholm den 27 mars 1917.

Enok Runefors.
